І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь . . .
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюз: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXII. Ч. 56. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 25-го БЕРЕЗНЯ 1965 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, MARCH 25, 1965 No. 56. VOL. LXXII.

ОСТАННІ ВІСТІ

Середа, 24 березня 1965 р.

В АМЕРИЦІ

АМЕРИКАНСЬКІ АСТРОНАВТИ ТРИЧІ ОБЛЕТІЛИ ЗЕМЛЮ, МАНЕВРУЮЧИ КАБІНОЮ, чим здобули нові осяги на шляху до здобуття Місяця. Майор Вірджіл Л. Ґріссом і командор Джан В. Янґ виконали історичний лет 23-го березня, за що їм дякував в імені американського народу президент Джансон, запросивши їх на п'ятницю 26-го березня до Білого Дому. Посадник Ню Йорку Роберт Ваґнер запросив обидвох астронавтів до Ню Йорку на понеділок, коли це місто вітатиме славних летунів парадою по Бродвею. Трикратний лет довкола Землі тривав 4 години і 56 мінут. Лет відбувся згідно з пляном, обидва летуни здорові.

РЕЙНДЖЕР 9-ий МАЄ ВПАСТИ НА МІСЯЦЬ 24-го БЕРЕЗНЯ о год. 9ій і 8 мінут перед полуднем. День раніше, 23-го березня з наземної стації скеровано його камери так, щоб він міг точно фотографувати кратер Альфонса, що є майже в центрі поверхні Місяця. 6 телевізійних камер мають 20 мінут перед тим, поки Рейнджер впаде на Місяць, зробити кілька тисяч світлин, які негайно передаватиме на Землю, де вони кілька секунд пізніше будуть показані на телевізії. Ці світлини допоможуть науковцям пізнати поверхню Місяця.

ПАЛАТНА КОМІСІЯ СПОСОБІВ І ЗАСОБІВ 23-го БЕРЕЗНЯ СХВАЛИЛА МЕДИЧНУ ПРОГРАМУ більшістю 17-ох до 8-ох голосів. Згідно з цим законопроєктом всі особи, що закінчили 65 років, матимуть шпитальну опіку в рамах соціяльного забезпечення. Зате збільшені будуть вкладки до соціяльного забезпечення на покриття більших видатків із урядової скарбниці. Крім того всі особи по 65-му році зможуть себе забезпечити за допомогою 3-ох долярів місячно на те, щоб мати гроші на заплату лікарських гонорарів. Уряд докладатиме до цього забезпечення коло 500,000,000 долярів річно. Цей закон в найближчому місяці має схвалити повна Палата Репрезентантів, а після того Сенат.

СЕНАТОР ДЖЕВІТС ЗАЯВИВ, ЩО ВІН В 1968-му РОЦІ НЕ БУДЕ ПІДТРИМУВАТИ РОКЕФЕЛЛЕРА, коли б нюйоркський губернатор хотів знов кандидувати на президента від Республіканської партії. Нюйоркський сенатор від 1959-го року не мав жадних плянів щодо крайових становищ. Тепер його приятелі заявляють, що він погодився б кандидувати на становище віце-президента. Така можливість скріплена ще й тим, що 22-го березня мишиґенський губернатор Джордж Ромні відвідав сен. Джевітса в Сенаті після того, як він відсепарував себе від губернатора Рокефеллера. Ромні є тепер одним із політиків, які можуть грати важливу ролю в 1968-му році в президентських виборах.

ПРОТИРАДІЯЦІЙНІ СХОВИЩА ВРЯТУВАЛИ Б ЖИТТЯ 30,000,000 ОСІБ, коли б були побудовані для всього населення цієї країни. Ці сховища коштували б коло $5,000,000,000. Так зізнавав секретар оборони Роберт МекНамара в Конґресі, домагаючися видатків на будову протирадіяційних сховищ. Але під час загальної атомової війни СССР проти ЗДА таки мусіло б тут згинути коло 80,000,000 осіб. І це сталося б навіть тоді, коли б ЗДА видали $17,000,000,000 на протиракетові ракети і $3,000,000,000 на поліпшені оборонні бомбовики. Такі втрати передбачені, коли б війна почалася на початку 1970-их років.

У СВІТІ

КОНТРОЛЬОВАНА КОМУНІСТАМИ СПІЛКА ПОШТАРІВ В ІНДОНЕЗІЇ проголосила бойкот американської амбасади й двох американських пресових аґенцій. Американський амбасадор має безпосереднє получення з Вашинґтоном, але зрештою індонезійська пошта не доставила листів й усіх інших посилок амбасаді та відмовилась прийняти депеші й телефони від американських пресових аґенцій. Амбасада зголосила протест. Цей бойкот ніби має бути відкликаний.

У ПАРЛЯМЕНТАРНИХ ВИБОРАХ НА ЦЕЙЛЬОНІ ПРОЗАХІДНЯ ОПОЗИЦІЯ ЗДОБУЛА найбільше мандатів, бо 66 на 151 всіх місць у парляменті. Все ж, вона не має ще більшости. Партія прем'єра пані Сірімаво Бандаранайке, яка включає також комуністів, здобула тільки 41 мандат. Не відомо ще, кому генеральний губернатор Вільям Гоппалява доручить творення нового уряду, який може спиратися тільки на коаліцію з меншими партіями.

КОРОЛЕВА ЄЛИСАВЕТА II ВІДЗНАЧИЛА найвищим для цивільних осіб „орденом заслуги" композитора Бенджаміна Бріттона, автора 11-ох опер, та першу жінку, біохемічку д-р Дороті Годжкін, яка в минулому році дістала нагороду Нобеля з хемії. Вона має тепер 54 роки.

ЛЕОНІДА ІЛЬЇЧЕВА, ГОЛОВНОГО ДОРАДНИКА ХРУЩОВА В СПРАВАХ КОМУНІСТИЧНОЇ ІДЕОЛОГІЇ, викинули з керівної державної верхівки, призначивши тільки віце-міністром закордонних справ. Леонід Ільїчев був свого часу головним редактором „Правди" й „Ізвєстій" й головою так званої Ідеологічної комісії в ЦК компартії СССР. Йому приписували головну вину в гострому курсі у відношенні до письменників і мистців.

ФРАНЦУЗЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ ДЕ ҐОЛЛЬ ПРОСЛАВЛЯВ на прощальному бенкеті у честь совєтського амбасадора у Парижі Сєрґєя Віноґрадова „зрозуміння і співпрацю", що їх ніби-то виявляють Совєти. Він підкреслював потребу „співіснування і миру", як бази французької закордонної політики.

ЄГИПЕТСЬКІ ВІЙСЬКА В ЄМЕНІ, ЯКІ ПІДТРИМУЮТЬ ТАМОШНІЙ ЛІВИЙ РЕЖИМ, слухняні єгипетському президентові Насерові, вживають проти автохтонних прихильників скиненого силою „імама"-короля — отруйних газів. Вістки про це дійшли до відома керівних американських кол і, зокрема Сенату, як також Секретаріяту Об'єднаних Націй, але ніхто не оскаржує в тому злочині Єгипту, бо ніби „нема достатніх доказів". Єгипет заперечує.

У РУМУНІЇ ОБРАЛИ на першого секретаря тамошньої компартії дотеперішнього заступника секретаря, 47-річного Ніколя Цеосеску. Останній румунський комуністичний диктатор, Джордже Джорджіо Дей помер кілька днів тому на рака легенів.

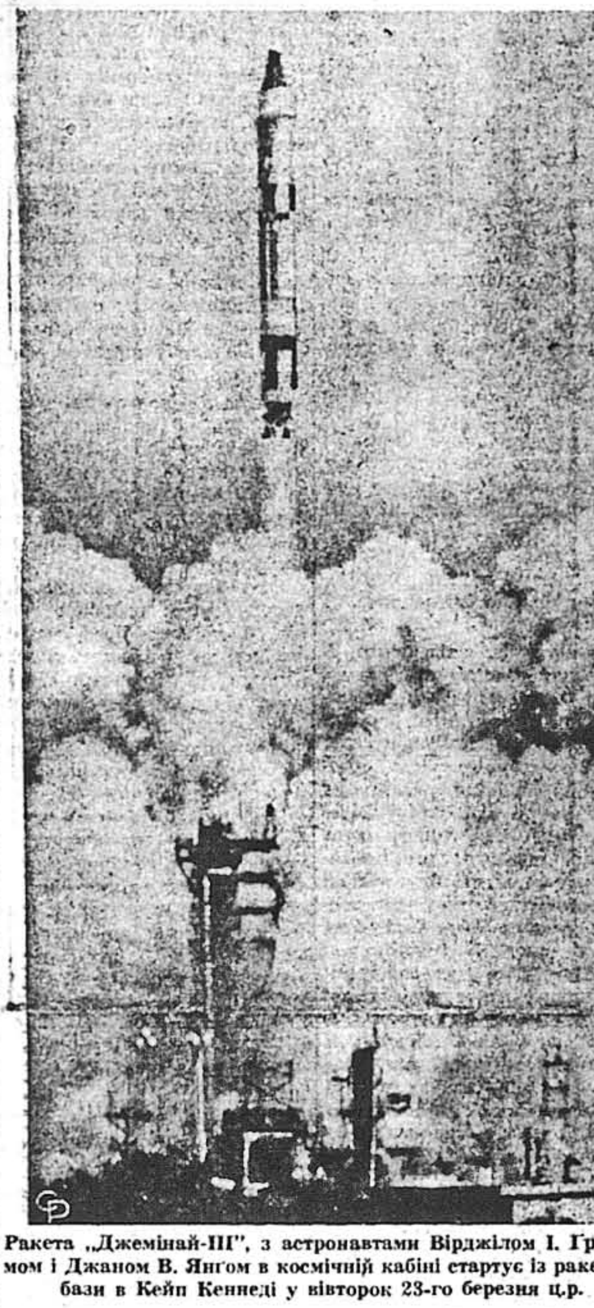
ІТАЛІЙЦІ З ПІВДЕННИХ ПРОВІНЦІЙ КАЛЯБРІЇ Й АПУЛІЇ, ЗАХВИЛЮВАЛИСЯ, бо почалися поважні досліди над сполученням Сицилії почерез Мессинську протоку мостом з італійським суходолом. Це має стати найдовший у світі міст на близько 5,000 стіп. По обох сторонах Мессинської протоки є відомі з „Одиссеї" Гомера Скілла і Харибда.

У ЗАХІДНІЙ НІМЕЧЧИНІ ВІДБУДУТЬСЯ ВИБОРИ до парляменту (Бундестаґу) у вересні цього року. Західні газети твердять, що парадне приймання в Єгипті східньо-німецького ватажка Вальтера Ульбріхта й гострий конфлікт з арабським світом — це політично-престижевий удар, який значно пошкодив керівній Християнсько-демократичній партії і її лідерові Людвіґові Ергардові. Зросли ніби шанси соціялістів. Водночас третя найменша партія Вільних демократів старається зискати собі популярність проповідуванням гасла, що німецька політика не повинна дивитися тільки на ЗДА, Британію і Францію, а сама пробувати зговоритися з СССР в справі з'єднання Німеччини.

АМЕРИКАНСЬКІ АСТРОНАВТИ В „ДЖЕМІНАЙ III" ЗДОБУЛИ ІСТОРИЧНИЙ УСПІХ, ВИПРОБУВАВШИ МОЖЛИВІСТЬ ДОВІЛЬНОГО КЕРУВАННЯ КОСМІЧНИМ КОРАБЛЕМ

Кейп Кеннеді, Флорида. — 23-го березня о год. 9:24 перед полуднем астронавт 38-річний Вірджіл І. (Ґас) Ґріссом — майор летунства і 34-річний командор фльоти Джан В. Янґ з повним успіхом тричі облетіли Землю в кабіні Джемінай і по 4 год. і 56-ох мінутах причалили о год. 2:18 по пол. над Атлантиком недалеко Британських Західніх Інлій. Кабіна „Моллі Бравн" впала на океан 58 миль на північний схід від місця, де чекав на неї літаконосець Інтрепед. Кратер Діліджєнс був віддалений тільки 7 миль, Гелікоптер виловив астронавтів із води і завіз їх негайно на літаконосець. Це був перший лет проєкту Джемінай, яких має бути 10, і які мають підготовити лет до Місяця, що має відбутися коло 1970-го року в рамах проєкту Аполло. СССР недавно випускав своїх космонавтів, з яких один під час лету вискочив був із кабіни. Американські астронавти будуть ці вправи виконувати пізніше, бо вони є потрібні до пересідання з кабіни до кабіни під час кружляння довкола Землі. Самі американці признають, що СССР має сильніші ракети - підсилювачі в порівнянні з ЗДА. Але ЗДА ведуть перед в інших ділянках, тому не можна тепер передбачати, хто скорше дістанеться до Місяця. Американці досі мають кращі відомості про Місяць, і тепер „Рейнджер" знов дасть нові світлини поверхні тієї плянети, що є важливим в леті до Місяця.

Американські астронавти можуть похвалитися тим, що вони маневрували своєю кабіною під час лету та змінювали її напрям і висоту лету. Під час першого облїту Землі астронавт Ґріссом випустив спеціяльну ракету і змінив найменшу та найбільшу віддалі „Моллі Бравн" із 100 та 142-ох миль на 97 і 105 миль. Під час другої орбіти він поправив напрям лету направо й ліво в тій цілі, щоб можна було приземлюватися на 30 до 40 миль на північ від того місця, куди була б осіла кабіна без цієї реґуляції. Під час третьої орбіти за допомогою ракети астронавт обнизив кабіну до 52 миль понад Землею. При причалюванні астронавтам вдалося зневтралізувати йоніфікацію (електризацію) так, що можлива була радіова комунікація на усіх хвилях в критичному часі коли кабіна осідає на воді Президент Джансон перед відлетом астронавтів телефонував до них і бажав їм щастя а після щасливого повороту довше розмовляв із обидвома героями та запросив їх до Білого Дому на п'ятницю 26-го березня. Нюйоркський посадник Роберт Ваґнер запросив Ґріссома і Янґа до Ню Йорку на понеділок 29-го березня коли мешканці цього міста вітатимуть астронавтів парадою на Бродвеї та окремим прийняттям. Віце - президент Г. Г. Гомфрі та численні сенатори й конґресмени були в Кейпі Кеннеді під час стартування кабіни за допомогою ракети - підсилювача „Титан".

Ракета „Джемінай-III", з астронавтами Вірджілом І. Ґріссомом і Джаном В. Янґом в космічній кабіні стартує із ракетної бази в Кейп Кеннеді у вівторок 23-го березня ц.р.

Д-р Степан Ворох очолив Метрополітальний Відділ УЛТПА

Ню Йорк. (Д. К.) — Дня 20-го березня 1965-го року відбулися тут 13-ті з черги Загальні Збори Метрополітального Відділу Українського Лікарського Т-ва Північної Америки в Ню Йорку, на яких на голову цього ж Відділу обрано д-ра Степана Вороха. Збори відбулися в приміщеннях Українського Інституту Америки. Наради відкрив уступаючий голова Відділу д-р Богдан Шебунчак і проводила ними президія з Ростиславом Сочинським, як предсідником, та д-ром Юрієм Кушніром як секретарем. Під теперішню пору Відділ нараховує 118 членів, з яких більше половини взяли участь у зборах. Після звітувань уступаючої Управи, дискусії над звітами і уділення їй абсолюторії, вибрано нову Управу, в склад якої увійшли: д-р Степан Ворох — голова, д-р Юліян Гной і д-р Богдан Бабій — заступники голови, д-р Люба Стефанівська — секретар та д-р Ярослав Миндюк — касир. Д-р Богдан Шебунчак д-р Микола Крижановський і д-р Роман Кисілевський, як члени Контрольної Комісії. Крім цього обрано представників Відділу на З'їзд Делеґатів УЛТПА, що відбудеться 29-30 травня 1965-го року на „Союзівці". Рівночасно відбулися чергові Загальні Збори Секції Дружин Лікарів. До управи увійшли пані: Олександра Терлецька — голова, Ярослава Крижановська — зст. голови, Ірина Сушків — секретар, Нана Сочинська — скарбник, Леоніда Волянська — пресова референтка Ольга Рогозинська — ведення архіву, Лідія Оришкевич та Ольга Гной — члени управи Ярослава Зарицька і Віра Кушнір — Контр. Комісія.

Літературно-Мистецький Клюб у Ню Йорку вшанував пам'ять поета Миколи Матвієва-Мельника

Ню Йорк. (О. С.) — В п'ятницю, 19 березня 1965 р., Літературно-Мистецький Клюб у Ню Йорку улаштував вечір, присвячений пам'яті поета-педагога Миколи Матвієва-Мельника з нагоди 75-ліття його народин. Залю Клюбу виповнила численна публіка, між якою знаходилися ще товариші шкільної лавки, колеги його педагогічної праці та письменницької діяльности і колишні його учні. На стіні вітав присутніх портрет поета, виконаний артистом-малярем Володимиром Ласовським.

По відкритті вечора головою Клюбу Борисом Ржепецьким член Управи Клюбу Ольга Соневицька з'ясувала мотиви улаштування вечора і привітала присутню на залі поетову дочку, п-ні Софію Буру, відому діячку з Клівленду, що її присутні прийняли спонтанними оплесками. Проф. д-р Василь Лев прочитав вичерпний реферат про життєвий шлях поета і його педагогічну працю та письменницьку творчість. Композитор Ігор Соневицький виконав свою композицію-етюд на фортепіяно, написаний музичною сучасною мовою під враженням останнього вірша поета: „Спаси, рятуй нас, Мати Божа — кричать серця в нас і уста . . ." Опісля артистки Іванна Кононів і Валя Калин відчитали низку творів поета, оповідання і вірші. Виконанням фортепіянової композиції-епілогу і подякою дочки поета для Управи Клюбу і виконавців закінчився цей незвичайний вечір.

● **Індійський президент Сарвепаллі Радакрішна важко хворий на очі.** З Лондону прибув до Ню Делі прибічний лікар королеви Єлисавети II, професор очних недуг сер Стюарт князь Елдер, який в минулому тижні оперував князя Віндзору. Він оперуватиме індійського президента на катаракту правого ока.

ВІДВІДИНИ В ЕВРОПІ

IX

ПІДСУМКИ І ВИСНОВКИ

(А. Д.) Двотижневі відвідини в Европі — від 18 лютого до 5-го березня ц. р. — це аж надто короткий час, щоб можна було висувати будь-які категоричні твердження. Однак із побаченого й почутого можна поробити деякі логічні висновки як загального, так і конкретного порядку.

Залізна заслона іґнорації

Перше, що нас найбільше вразило під час однотижневого перебування в Римі й коротких відвідин у Німеччині та Франції, це своєрідна заслона взаємної іґнорації між українцями по цей і по той бік океану. Маємо враження, що ми в Америці, як і наші брати на европейському континенті, живемо у своєму ґетті і не тільки одне одного не знаємо, але й не виявляємо особливого бажання — вже не кажучи про зусилля — знати.

Ми не стоїмо на місці, змінюються обставини і люди, а ми часто думаємо й ставимося одне до одного на підставі того, що думали і знали багато років тому. Між нами немає постійного регулярного обміну думками і вістками. Наша преса, що могла б послужити джерелом такого взаємопізнавання, доходить до них лише в дуже обмеженій кількості примірників, переважно де редакцій газет, установ і тільки деяких приватних осіб. Це стосується в однаковій мірі й до української европейської преси в Америці.

ВИСНОВОК: Нав'язання тіснішого контакту між українцями в Америці і різних країнах Европи є в найкращому інтересі наших громад, їхньої праці і змагань — одною з головних потреб. Це може вчинити в першу чергу наша преса по обидвох боках океану частішими і повнішими взаємними передруками вісток та коментарів і заанґажуванням, у межах можливостей, сумлінних та відповідальних кореспондентів. До цієї мети може багато причинитися й відповідальна приватна кореспонденція.

Американська Рада довший час вела окрему акцію „Листів з Америки", заохочуючи американських громадян писати правду про Америку до рідних, приятелів і знайомих в країнах їхнього походження. Подібна акція особливо придалася б і нам, українцям в Америці і в Европі

Гірше від іґнорації

Пресові дописи і приватні листи можуть бути дуже корисними, якщо вони об'єктивні та правдиві, або шкідливими, якщо вони викривлюють правду, підтягають її до своїх бажань або власні міркування авторів подають за факти. Але вже справжньою отруєю можна назвати всілякі „приватні інформації" несумлінних людей, писані чи подавані із зломаміреною метою вивищити себе самого чи свою групу й понизити, „обсмарувати" своїх дійсних чи уявних суперників, противників та їх угруповання. Це й створює ту затруєну атмосферу, з якою в поодиноких випадках можна зустрітися в Римі і в інших европейських столицях.

Виглядає, що наших земляків у Европі, включно з їх

(Закінчення на сторінці 3-ій)

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ

МЕМОРІЯЛ УХР В СПРАВІ ПАТРІЯРХАТУ

Мюнхен. — Президія Українського Християнського Руху вислала Папі Павлові VI обширний меморіял в справі створення Українського Католицького Патріярхату. Меморіял був обговорений попередньо на засіданнях Екзекутиви і Президії УХР наприкінці мин. року. Згодом проєкт меморіялу переслано для розгляду всім Крайовим Об'єднанням та Мужам Довір'я УХР. Після одержання зауважень від названих центральних клітин УХР та схвалення остаточного проєкту Екзекутивою французький переклад меморіялу пішов до підпису і його підписали всі члени Екзекутиви, 4 члени Президії Головної Ради, Проводи 4 Крайових Об'єднань (у Німеччині, Франції, Великій Британії та Бельгії), Делеґатури УХР (Мужі Довір'я) у 6 країнах (Італія, Австрія, Еспанія, ЗДА, Австралія та Арґентина) та чотири нові Ініціятивні Комітети в 4 дальших країнах (Канада, Швайцарія, Норвегія та Швеція). Разом підписало меморіял точно 40 осіб із 14 країн і діяспори, в тому числі низка видатних громадських та наукових діячів.

КОНФЕРЕНЦІЯ ВІЙСЬКОВО ІСТОРИЧНОГО ІНСТИТУТУ НТШ

НЮ Йорк. — 27. лютого відбулася в Українському Інституті Америки в Ню Йорку, Наукова Конференція Військово-Історичного Інституту, на якій проф. д-р Яків Зозуля виголосив доповідь н. т. „Відступ з Києва в січні 1918 року і організація санітарної служби в українській армії". Як наочний свідок цих подій, прелеґент описав хвилевий відступ з Києва, в другій половині січня 1918 р., та перехід через Ігнатівку до Житомира, а опісля поїздом Центральної Ради, з през. Грушевським і іншими членами Уряду — до Сарн. В Сарнах прелеґент зорганізував санітарний поїзд, вивінував його в лікарський персонал та повне устаткування і вернувся цим поїздом, після звільнення Києва від большевиків, в березні 1918 року до столиці України. Конференцією проводив проф. д-р В. Калина.

ДЕСЯТА КРАЙОВА КОНФЕРЕНЦІЯ ЛВУ В ТОРОНТІ

Торонто. — Ліґа Визволення України влаштовує в днях 10 і 11 квітня ц. р. свою Десяту Крайову Конференцію. У програмі конференції, яка відбудеться в приміщеннях Українського Дому при 83-85 Крісті Стріт у Торонті, звідомлення з діяльности Головної Управи, Громадського Суду і Контрольної Комісії ЛВУ, дискусія над звітами та вибір нових керівних органів Ліґи на роки 1965-67. В рамцях конференції відбудеться також сесія Об'єднання Жінок ЛВУ. Очолюють тепер Ліґу Визволення України д-р Р. Малащук, як голова, та В. Макар, як секретар.

З'ЇЗД УКРАЇНЦІВ ЗОЛОЧІВЩИНИ ВІДКЛАДЕНО НА ЛИПЕНЬ 1965 Р.

Боффало. — Реґіональний Комітет Золочівської Округи, що його очолює проф. Осип Залеський в Боффало, подав до відома, що плянований на 29 і 30 травня з'їзд українців Золочівської Округи (повітя Золочів, Броди, Кам'янка Струмілова, Радехів і Перемишляни) відбудеться в Боффало в днях 3 і 4 липня ц. р.

Комітет —рекомендує творити у тих місцевостях ЗДА і Канади, де перебуває більше українців із Золочівської Округи, окремі підкомітети для влегшення організації з'їзду і згодом праці видавничої комісії, що буде займатися виданням збірника про Золочівщину.

ДОПОВІДЬ В. ЛЕСИЧА ПРО ПОЛЬСЬКУ ПОЕЗІЮ

Ню Йорк. — Літературознавча секція УВАН у ЗДА влаштовує в суботу 27 березня ц. р. о год. 6-ій веч. наукове засідання з доповіддю поета і перекладача Вадима Лесича п. н. „Зустріч із сучасною польською поезією". (З лябораторії перекладача). Відбудеться ця доповідь в будинку динку Академії при 206 Вест 100 вул. у Ню Йорку.

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ

(Що пишуть комуністичні газети в Україні)

У МОСКВІ — ГУСТО, А В КИЄВІ — ПУСТО

Четверо хлопців — С. Полюк, В. Косов, В. Зюко, В. Попенко — пишуть 10 березня ц. р. в „Молоді України" про каварню для молоді в Печерському районі Києва:

Перед нашими очима обвалилася стеля, бо дах тече.

— А який вибір їжі?

— Задубілі тістечка, сумної якости кава та горезвісні ковбаски . . .

До речі, — пишуть вони, — деякі з нас побували у московських каварнях для молоді „Аєлита" та „Алые паруса"

У Москві куди краще всього вдосталь" . . .

ХУТРА — НЕВИДИМКИ

Щось дивне робиться в універсальній крамниці міста Чернігова — пише А. Романенко 9 березня в „Молоді України". — Мов буває там крам, якого —й побачити не можна. Є, скажімо, хутро. І водночас нема. Не видко у крамниці. Видко лише, як котрась красуня-молодиця його одягне і ввечері на Вал вийде. А як воно з крамниці на її плечі потрапляє — невідомо. Не хутро, а невидимка.

Виявляється, хутра продають через „чорний хід".

ГРЕЧАНА КАША САМА СЕБЕ ХВАЛИТЬ

Ви йдете полем, і вітер розносить густий запах меду.

Десь поблизу цвіте гречка.

І над білим морем цвіту невтомно дзвенять бджоли, — так поетично пише кореспондент московської „Правди" з 11 березня ц. р.

А далі він переходить до прози і — бештає господарства західніх областей України за те, що скоротили або занедбали засіви гречки. Гречана каша, мовляв, сама себе хвалить. Дати більше гречки, — гримить „Правда", Ц це обов'язок!

ХЕМІКИ — ЖІНКАМ

У крамницях Києва, — тішить киянок московська „Правда" з 11 березня ц. р. — вже з'явилося нове мастило натирати підлогу під назвою „Київська дзеркальна".

Це хеміки зробили подарунок жінкам.

КИЇВ СЬОГОДНІ

У Києві, столиці України тепер понад 1 мільйон 200 тисяч мешканців. Київ славиться на ввесь світ, як одне з найзеленіших міст, де 47,5 тисяч гектарів землі. Від Дніпра до Святошина проведено підземну залізницю. Будують підземку до лівого берега Дніпра — в Дарницю. („Известия" 16 березня ц. р.).

„ШАҐАЄТ ПАРЄНЬ"

„Українська" газета „Молодь України" поширює московські пісні. Тепер уже в редакції тієї газети і форму вигадали: „На прохання читачів (подається декілька прізвищ) друкуємо пісню" . . .

Цим разом у числі з 2 березня ц. р. подано ноти і текст пісні Л. Кукліна „Шаґаєт парєнь".

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N.J. 07303

„Восход" і „Джемінай"

У четвер 18 березня ц. р. Совєти випустили в космічний простір ракету із двома астронавтами, а на п'ятий день після того таке саме зробили американці.

Тому здавалося, що совєтський „Восход" притьмарить успіх американського „Джемінаю" двома моментами: один совєтський астронавт вийшов з кабіни й „прогулювався" в космічному просторі впродовж 10 хвилин, а той космічний корабель окружив Землю 17 разів. Однак висліди подорожі американського космічного корабля „Джемінай" доказують, що американська астронавтика, змагаючи до точно означеної мети — висадки людини на Місяць ще перед закінченням цієї декади, робить стомилеві кроки вперед. Астронавти в „Джемінаї" застосували вперше в історії астронавтики техніку керування космічним кораблем: вони перехилювали кабіну в різні напрямки ба навіть зміняли курс свого космічного корабля настільки, що перевели його в іншу орбіту. Це відкрило практичні можливості зустрічі таких космічних кораблів в космосі та унезалежнення їх від керівництва з Землі.

Однак суть справи далеко не в пропаґандивних ефектах і не в тому „хто перший", а „хто наступний". Коли Совєти на 5 років раніше розпочали вдосконалювати німецькі ракети „Ф-1" і „Ф-2" з останньої світової війни, зрозумівши їх значення для розвитку збросневої технології і для наукового досліджування космічного простору, то ніхто в світі не заперечив більшої совєтської передбачливости і ініціятивности в цій справі. Ясно, що, маючи таку перевагу в часі і розпоряджаючи всіма ресурсами імперії без ніякої контролі збоку громадянства. Совєти мали спершу перевагу та осягали пропаґандивні успіхи. Але дійсна суть у самому досліджуванні ще не збагнених таємниць всесвіту. ЗДА пропонували Совєтам об'єднати фахове знання, мізки, досвід і велетенські матеріяльні можливості обох країн для спільного зладження програми дослідження космосу і спільної виправи людини на Місяць. Большевики відкинули цю пропозицію

У „перегонах на Місяць" людей огортає прикметна всім грачам на всіх перегонах амбіція — „виграти". Д. Д. Айзенгавер, ще як президент ЗДА, слушно перестерігав проти тієї „перегонової гарячки" і радив не вести ніяких перегонів, якими не цікавиться дійсна наука. Ясно, що „Джемінай" ближчий серцю всіх американців, як „Восход". Але наука і людськість повинні скористати з суми всіх зусиль, без уваги на їх походження і виконавців, без уваги на невдачі, неминучі в усіх поважних дослідах, без уваги на проминальні фоерверкові успіхи.

Пейпінґ наступає — Москва капітулює

Відбута у Москві з початком березня ц. р. так звана „консультативна нарада", що її зааранжували наслідники Хрущова в Кремлі з метою „подолання розбіжностей і зміцнення згуртованости світового комуністичного руху", причинилася до поглиблення розриву між Москвою і Пейпінґом.

Показовим виявом зросту агресивних і непримирливих у відношенні до політики кремлівської КПСС тенденцій Пейпінґу може бути формальна реакція проводу китайської компартії на відбуття і комунікат московської наради, проголошена в редакційних статтях офіційних органів компартії Китаю. В цьому офіційному становищі Пейпінґу до московської наради 19-ох компартій визначено її, як дальший „серйозний крок до вже цілком відкритого розламу в міжнародному комуністичному русі". Брежнєва і Косиґіна названо такими ж ревізіоністами і чудищами, як був Хрущов, з підкресленням, що вони так само мусять бути зліквідовані. „Нові московські лідери, що прийшли на місце Хрущова, змінили тільки старий параван новим, — стверджується в становищі Пейпінґу. Вони зберегли всі методи і хитрощі свого попередника".

Громлячи в такий спосіб брежнєвсько-косиґінську кліку, Пейпінґ заявляє, що зговорення з нею не буде, поки вона не зречеться цілком своєї теперішньої політики і не стане на шлях справжнього марксизму і ленінізму. Скликанням консультативної наради у Москві керівники КПСС створили — на думку Пейпінґу — тільки нові непереборні перешкоди на шляху до єдности „братніх комуністичних партій". Відбуваючи цю нараду, вони ударемнили можливість зговорення і створили неприйнятну для китайської компартії і її прихильників ситуацію, і треба буде щонайменше десять років, щоб китайська компартія могла взяти участь разом з КПСС в такій чи іншій міжнародній комуністичній нараді.

Зустрічаючись з таким засудженням заініційованої „на подолання розбіжностей" спроби, Москві не лишається нічого більше, як далі капітулювати перед Пейпінґом. Усунувши під пресією китайської компартії Хрущова, Брежнєв і Косиґін примушені тепер іти знову до Каносси і заявляти в офіційному органі КПСС „Комуністі", що Хрущов не тільки нехтував принципами марксизму, але й у недозволений спосіб їх порушував. Проте, треба думати, що й це не матиме ніякого наслідку. Пейпінґові йдеться не про Хрущова та його „помилки". Рішуче і вперто він добивається повної капітуляції Москви.

Улас Самчук

ПОЛІТИКА ЗАЛІЗО-БЕТОНУ

„Комуністичний режим Варшави веде акцію на розбиття польської еміґрації" — читаємо в пресі. „На думку Варшави, еміґрація безнадійно програла і мусить щезнути з політичного овиду"... Поляки, розуміється, визначаються категоричністю акцій, але справа тут не в поляках. Від цієї акції Варшави сильно відгонить акцією „Варшавського бльоку", що його очолює „ґород чудний, ґород древній" — Москва.

А Москва, як відомо, має не лише „сорок - сороков церков", але й сорок - сороков еміґрацій. Великому кораблеві — велике плавання, а коли міряти його ще й цією мірою, то він, далебі, найбільший у цілій людській історії. Ніколи, ніде і ні при яких умовах не тікало стільки людей від якогось режиму, як саме в даному випадку. І в наслідок — виник на плянеті і в історії, після китайського, ще один мур, який названо берлінським і який є продовженням славетних мурів Кремлю.

Відомий метафізичний синонім „тюрма народів", що його так ганьбив Ленін, в наші часи неймовірно збагатився, а тому збагатилися й армії його втікачів. Коли за „проклятого царського режиму" це був лише Ленін і який тузінь інших, то за „ясного сонця Кремлю" це вже цілі армії, їх штаби, начальники різних „смершів", генерали, письменники, науковці, цілі академії, цілі народи. Воістину явище ґрандіозне. І унікальне.

І неймовірно загрозливе. А тому вимагає уваги. Але чи справді еміґрація так „безнадійно програла"? Як і чому? Що вона могла програти? Державу, незалежність, суверенність? А коли так — чому берлінський мур, чому ті різні „акції"? Як можна щось подібне знищити, коли протягом цілого півстоліття тільки те й робиться, що його постійно обновлюють. Протягом цілого півстоліття ввесь той простір, хвиля за хвилею, виливає з себе все нові повені втікацтва... І є підстави думати, що коли б не різні ті мури і не ті „на замкє" границі, то з усіх тих народів лишилася б сама еміґрація. Навіть з корабля Хрущова в Ню Йорку еміґрація дістала поповнення, і як же тоді її „розбити" та змусити „щезнути з політичного обрію"...

І чи є тут якийсь „політичний обрій"? Чи режим, який дозволяє собі на таке видовисько, є політика? Чи не є це скорше патологія політики, ознака тяжкої її хвороби, і чи не найкращий доказ цього є минула війна? Добровільно відходять до ворога цілі армії, цілі фронти, цілі штаби, і нехай у Москві, побіч Леніна, поставлять ще один мавзолей Гітлера, меґальоманія якого врятувала цю імперію. Будь на його місці людина з ясною головою — доля сходу Европи була б перерішена... І історія одного разу ще раз ствердить, що не врахування або замовчання цього грізного факту смерті рівне, і не поможуть тут ніякі залізо-бетонові мури, ані інша свята вода.

Москва, Кремль, Варшавський бльок тільки те й робили, щоб створити в світі по можливості сильнішу опозицію у вигляді еміґрації, і покищо немає ніяких доказів, що ця їх місія в чомусь змінилася. З однієї Східньої Німеччини відійшло на захід шість мільйонів людей... Через мури, колючі дроти, підземні тунелі, водяні канали. Американський письменник Джан Стейнбек, коли побачив берлінський мур, спонтанно заявив, що це — доказ найбільшої їх слабости... Бо як можна такими наївними засобами, у наш час, зупинити в людині прагнення до свободи?

А засадничо вони орудують лише такими засобами. І не мають інших. Ніякі моралі, ніякі закони, ніяка справедливість. Багнет, колючі дроти, примус. Пригадати б хоча макабричні дні ділі - таборів і різні ті практики людоловлі. Найглибшу людську проблему віддано в руки тупих ґанґстерів, які поводилися з людьми, як работоргівці зі своїм товаром. А чи змінилися їх засади тепер? Ні. Чи змінилися їх наміри? Також ні. Еміґрацію розсварити, розбити, обдурити, заманити в пастку і скрутити їй карка. Це і є їх „політичні обрії", які кінчаються тут же перед їхнім носом. Не турбуючись за ніякі завтрішні дні.

Люди, які не можуть зрозуміти, що їх еміґрація не в Мюнхені чи Ню Йорку, не в просторі поза кордоном, а в їх власному просторі, їх повітрі, їх кліматі, їх душах, такі люди ніколи еміґрації не позбудуться.

О, розуміється, можна понавидумувати дешевих трюків, бляшаних фраз, можна звабити пару наївних, можна заграти на людських сантиментах і навіть десь когось зліквідувати газовим штуцером, але це не вигоїть жорстокої хвороби тікання людей від власної батьківщини. Це, здається, ще Таллейран казав Наполеонові, що багнетами можна багато зробити, але не можна з них робити одного: не можна на них сидіти. Стара, ясна істина, але не завжди зрозуміла... Для Наполеона, для режиму Петербургу, ані теперішньої Москви. З її... Варшавським бльоком. Знаючи, що Варшава ніколи не була щасливим місцем для політики.

Тим часом тут могла б зарадити тільки політика. Звичайна, розумна, ділова, „ферплей" політика. Не затемнена доктринами, не скорупщена фанатизмом, не отруєна шовінізмом. Простір з такою складною й делікатною побудовою, здається, вимагав би не менше складної й делікатної політики, тим часом там рядять категорії мурів, залізо - бетону, колючих дротів. Людям, для яких є важливішим переведення в життя утопій, ніж щастя власного народу, яким важливіше будувати храми ненависти і жаху, замість храмів законности й любови, насильної денаціоналізації, замість добровільної дружби, таким людям не поможуть ніякі залізо - бетонні категорії.

В таких умовах еміґрація була, є і завжди буде, як реакція на тиранію, як шукання правди, як поле бою за свободу. Ніякий режим — правий, лівий, білий, червоний, який дає привід до утікацтва — не є здоровим явищем і не буде виправданий історією.

Р. Смаль-Стоцький

ПРАВДИВЕ ЗНАЧЕННЯ СОВЄТСЬКОГО ТЕРМІНУ „УКРАЇНА"

(5)

„Радянська Культура" з 5 грудня 1964 р. в передовій статті виясняє:

„Історичний досвід розвитку соціялістичних націй показує, що національні форми не костеніють, а видозмінюються, удосконалюються і зближаються між собою, звільняючись від усього того, що застаріло, суперечить новим умовам життя. Розвивається спільна для всіх радянських націй інтернаціональна культура.

Надаючи вирішального значення розвиткові соціялістичного змісту культур народів СРСР, вказується в програмі КПРС, партія сприятиме їх дальшому взаємозбагаченню і зближенню, зміцненню їх інтернаціональної основи і тим самим формуванню майбутньої єдиної загальнолюдської культури комуністичного суспільства...

Цей розквіт радянської демократії, виключні за глибиною і маштабом зміни, що сталися в розвиткові нашого суспільства в ході розгорнутого будівництва комунізму, безперечно дістануть своє законодавче ствердження в новій Конституції СРСР — Конституції загальнонародної держави..."

Так у своїй „власній українській державі" українська нація засуджена, разом з усіма іншими немосковськими колоніяльними націями, на повільну смерть. Цей повільний „процес" московські апаратчики добре опрацювали в теорії „відмирання національних мов у комуністичнім суспільстві" та в теорії „злиття націй". Ось так піклується „український радянський уряд" мовою, культурою та наукою „панівної української нації у своїй власній державі"... Політика добору комуністичних кадрів для обмосковлювання України сперта на старій царській формулі: „ставка на падлєца", що стає „орденоносцем" за заслуги обмосковлювання України, врешті „діячем української культури". І такі „діячі культури" домагаються від української політичної еміґрації признання тих своїх „заслуг", щоб всю політичну еміґрацію осмішити перед цілим вільним світом, зокрема, перед Америкою.

Проаналізувавши ввесь зміст комуністичного терміну „Україна — український", всі його аспекти і програму московської комуністичної партії щодо України, з'ясовую, що сучасне значення совєтського терміну „Україна" є по суті „Малоросія". З'ясовую теж, що цей совєтський термін „Україна" є тільки переходовою стадією до знищення — затертя всіх мовних, культурних, психічних відмінностей української нації.

Запитає читач: а яке є дійсне значення СССР — Союзу Совєтських Соціялістичних Республік? Стверджую це значення за комуністичним московським джерелом „Голос Родини" ч. 52 з 1964 р.: „Союз Совєтських Соціялістичних Республік — сорок шість років він існує... І за цей невеликий час нова Росія, керована комуністичною партією, стала найпередовішою країною світу". Ясно? А та стаття має титул „Русское чудо"...

Совєтське слово і слова „Україна — український" — паперова фікція для ошуканства політичної еміґрації, для ошуканства Об'єднаних Націй і вільних держав світу. Поза тією фікцією, як фікціями усіх інших термінів національних республік, криється те, проти чого перестерігав світ великий московський філософ Бердяєв: „Большевизм — це третя, сучасна форма московського імперіялізму". Цей московський імперіялізм витворив для адміністрації своїх колоній „не тільки нову клясу з „тутейших" — „українців - апаратчиків", що мають усі привілеї новітніх бояр, але він витворив також нову семантику, що обернула значення термінів західньої демократії у її антитези. В цьому велетенському семантичному ошуканстві включені теж назви поневолених колоніяльних націй, у першу чергу Україна. Для них створена та „коекзистенція", що її дійсна ціль є „неекзистенція" поневолених націй, як рівнорядних і рівноправних націй з московською імперіялістичною нацією і її панівною мовою та культурою.

Так сучасний московський імперіялізм створив в европейських імперіялізмах незнану і непрактиковану імперіялістичну методу для зберігання своєї імперії і продовжування свого колоніяльного панування над поневоленими народами та експлуатації їх багатств. А саме ту панівну функцію національних мов і культур у національних „союзних самостійних республіках" (що гордо носять свої національні імена: „Україна, Білорусь, Азербайджан, Казахстан" і ін.), московська комуністична партія обернула коміть-головою в антитезу тієї функції. Так не „піклування" над українською панівною мовою і культурою є першим обов'язком „українського радянського правительства", а цілком противно — їх систематичне затирання, нищення і знищення згідно з комуністичною програмою. Така функція нібито „національного" уряду щодо власної національної мови і культури є унікатом в історії імперіялізмів, вона є неперевершеним осягом московського імперіялістичного державного капіталізму, що себе зве, для ошуканства, „соціялізмом" чи комунізмом.

Це є та дійсність, що її опрацювання українська наука у вільному світі мусить уважати за першу точку своєї діяльности. Треба зривати в американській науці семантичну маску з лиця московського імперіялізму і, спільно з усіма іншими поневоленими народами, голосно протестувати проти народовбивства перед Об'єднаними Націями і публічною світовою опінією. Треба встановити правдиве значення для терміну „московський комуніст" — це є „народовбивник", а програмою московського комунізму є „зорганізоване терористичною державною владою народовбивство всіх немосковських націй і їх обмосковлення".

Царська Росія була тюрмою народів, сучасна комуністична імперія має стати їх цвинтарем. Де є калмики, інгуші, чеченці, кабардино - балкарці, кримські турки, приволжанські німці, де жиди, як етнічна група, що мала автономну республіку Біробіджан? Деяких і німців „реґабілітовано", але як етнічні групи їх знищено.

В дійсності старий царський абсолютизм і московський імперіялізм продовжують свою діяльність через московську комуністичну партію, що семантичним хаосом і семантичними ошуканствами дурила й дурить ввесь світ, а в першу чергу нашу Америку. І так наша сучасна доба є свідком несамовитого явища: мертва гебрейська мова ожила в Ізраїлі і є там панівною мовою зі своєю культурою, а живу українську мову, мову другої найбільшої слов'янської нації, „старший брат" нищить, з одвертою метою ту мову й її культуру зліквідувати.

Читач тепер розуміє, хто, чому й навіщо зорганізував пожежу бібліотеки Української Академії Наук в Києві.

ДО ПРИЧИН ОДНІЄЇ МОВЧАНКИ

Закид, що еміґраційні письменники не відзначили Шевченківських святкувань окремими творами, присвяченими Поетові, довелося почути вже декілька разів. Здається, найгостріше висловився в цій справі Б. Романенчук в „Києві" (ч. 3, 1964 р.), пишучи між іншим:

„На жаль, українські поети й письменники в вільному світі ігнорували Шевченка, і дотепер ніхто з них не присвятив Шевченкові ніже рядка, наче б він був для них зовсім чужою людиною, хоч власне чужій людині, Шекспірові, деякі поети присвятили більше уваги..."

Чи справді аж так? Зокрема щодо поетів можна відповісти зразу: цей закид несправедливий. Більшість еміґраційних поетів відгукнулася на Шевченківські святкування бодай короткими віршами. Загальну нотатку про це може знайти читач у статті Л. Полтави в календарі Українського Народного Союзу за 1965 р. п. н. „Образ Шевченка в творчості українських поетів у вільному світі". Відзначено там вірші Вадима Лесича, Святослава Гординського, Петра Кізка, Ю. Буряківця, Г. Черінь. Додати треба зразу й поему самого Л. Полтави, надруковану в збірнику „Слово" ч. І. Вірші інших поетів по періодиках і окремих виданнях годі тут вичисляти.

Та й в прозі була добра воля, було у письменників почуття обов'язку відгукнутися на подію. Докія Гуменна присвятила свій великий твір „Скарга майбутньому" саме Шевченківським роковинам. Появився твір Василя Гайдарівського „Заячий пастух", де в розділі „Повчальна розповідь про двох Тарасів" подано оригінальну концепцію української історії з постаттю Шевченка як Тараса Другого. Тематично до шевченкіяни підходить також друковане в другому збірникові „Слова" оповідання Анатоля Гака „Серед степу широкого". Йдучи далі, можна б ще назвати кілька позицій. Без сумніву, всього цього мало, але причини відсутности шевченкіяни в українській еміґраційній прозі куди складніші й глибші, щоб їх окреслити прикрим словом іґнорування.

Передусім біографічна повість, — а в даному випадку саме таку форму треба вибрати письменникові, — у нас найбільше занедбаний жанр. Якщо ж хтось із наших письменників, пізнавши кращі зразки цієї дуже поширеної й улюбленої на Заході літературної форми, забажав би писати щось подібне про Шевченка, на перешкоді стане брак джерел, архівів, без яких така праця неможлива. Може бракує й дещо уяви та винахідливости, але ці речі саме в зустрічі з людьми, в живому літературному й культурному процесі, про який у нас говорити важко.

Можливості є справді й на еміґрації. Недавно довелося бути на доповіді одного з наших науковців, Д. Корбутяка, на тему „Т. Шевченко і Айра Олдрідж". Цю доповідь про славного муринського траґіка, що заприятелював з Шевченком, слухалося як повість. Справді не багато треба додавати письменникові до свідчень сучасників, щоб створити повні, рельєфні картини гастролів Олдріджа в Петербурзі у 1858 р., першої зустрічі обох мистців у домі гр. Толстого, їх короткого та глибокого приятелювання. Підсовєтські автори використали ці кадри по-своєму, у відомому пляні, з відомою тенденцією. Але яке нове насвітлення дасть еміґраційний письменник, коли пригадати, що Олдрідж — син муринського пастора з Ню Йорку, що може десь збереглося навіть якесь листування, може портрет Шевченка, що його вивіз Олдрідж з України, бож Олдрідж приїздив на Україну, і то не один раз, і побував у різних місцевостях.

Цей малий відступ - ілюстрація одної можливости написати твір з життя Шевченка з еміґраційної перспективи. Таких можливостей більше. Але чи те, що наші письменники не відкрили їх, тільки їхня вина? І кому поцікавитися тим, що багато з тих поетичних душ задихається в пилюзі й випарах фабричних заль, не маючи сили будьщо писати?

Не без впливу на малу активність письменників був і сам характер Шевченківських святкувань. Від початку домінував над ними політичний аспект, клясичним прикладом чого є те, що вдалося притягнути до святкувань найвищі фіґури американського політичного світу, і ніже одного американського поета чи письменника, хоча б дрібнішого калібру.

Мало заступленим і випадковим почував себе тут і український письменницький світ.

Гарні політичні промови й декларації прогули з останнім хрипом голосників. Не відшукати вже й пожовклих газет з широким описом святкувань... Тривалі позиції зостаються саме в ділянці мистецтва, літератури. Вони вирішні в житті народу, прикладом чого є сам Шевченків „Кобзар". Це — позиції, по яких оцінюють вартість народів і рас. На цьому секторі змаг найважчий.

Тож, по терпких словах закиду в сторону українського письменницького світу, годилося б вийти йому на зустріч і допомогу в цьому змагу. Такою зустріччю й допомогою, а одночасно вирівнянням і логічним завершенням Шевченківських святкувань повинно бути створення Шевченківських премій.

Потрібна на цю ціль грошова сума порівняльно до бюджету незначна, а її моральне процентування було б безмірне. Шевченківські премії мобілізували б мистецькі сили, унапрямлювали б їх зусилля. Не важлива тут висота грошової винагороди, важливе те, що осяги мистця стали б у центрі уваги всього суспільства. Бажання слави, признання викликали б із забуття, пробудили б з отупіння, відкрили б не один талант. Урочисті ж проголошення Шевченківських нагород були б тією радісною, культурною подією, що об'єднувала б розкинених по всьому світі українських людей навколо одного символу.

Ів. Смолій

ОСТАННІЙ ДЕНЬ ЖИТТЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА І ЙОГО ПОХОРОН

(Зі спогадів М. Лазаревського)

(1)

Тарас Григорович почав започувати себе недобре з осени 1860 року. 23 листопада, зустрівшись у М. М. Л. з лікарем Я. Бері, він скаржився на біль у грудях. Лікар, вислухавши груди, радив поетові поберегтись. З того часу здоров'я поета гіршало з дня на день. Січень і лютий він просидів майже безвихідно в кімнаті, зрідка лише відвідуючи коротко знайомих.

В ту пору він продовжував займатися ґравюрою, писав копію зі свого портрета, що був на виставці, і розпочав портрет однієї пані; останній сеанс був наприкінці січня; Шевченко радісно працював з 12 до 4 години.

В суботу, 25 лютого, в день іменин покійного, перший відвідав його М. М. Л. і застав його в жахливих муках. Зі слів Т. Григоровича з ночі почався в нього сильний біль у грудях, який не давав йому лягти. Він сидів на ліжку й напружено дихав. „Напиши братові Варфоломієві, — сказав він до Л., — що мені дуже недобре". Незабаром приїхав пан Барі. Вислухавши груди, він оголосив, що водянка кинулася в легені.

Муки мученика були несказанні, кожне слово коштувало йому страшних зусиль. Мушка, покладена на груди, трохи полегшила страждання, і йому прочитали вітальну депешу з Харкова від П. Трунова.

„Спасибі!" — тільки й міг сказати Шевченко. Потім попрохав відчинити кватирку, випив склянку води з цитриною і ліг. Здавалось, він задрімав; присутні вийшли до його майстерні (Т. Г. помер у будинку Академії Мистецтв, у своїй майстерні. Ліжко його стояло на антресолях).

Десь о 3 год. Шевченка відвідало ще кілька приятелів. Він сидів на ліжку й кожні 5 — 10 хвилин питав, коли буде лікар, і бажав прийняти опій, щоб забутися сном. Відповідали, що лікар буде о 3 годині, але через кілька хвилин він знову почав нудьґувати, питаючись: „Чи скоро приїде лікар?".

Порівняно, йому в цей час було легше. Коли залишився в нього один В. М. Л., Шевченко почав говорити, як би йому хотілось побувати на Батьківщині і що весною поїде він в Україну... Підбадьорюючи хворого, В. М. Л. запрошував його зробити подорож у південні губернії. Тарас Григорович слухав із задоволенням, залюбки згоджувався, зазначаючи, що рідне повітря поверне йому здоров'я: „От якби додому, там би я, може, одужав!" Декілька разів повторив він, як не хочеться йому помирати. В цей час лікар Барі знову відвідав хворого, знайшов його в задовільному стані і порадив продовжувати приписані ліки. Хворого залишили, видимо, заспокоєним.

О 6 годині приїхав один із друзів покійного з лікарем П. Л. Круневичем. Хворий був знову в тяжкому стані. Він із зусиллям відповідав на запитання лікаря й, здавалось, усвідомлював безнадійність свого положення.

О 9 годині приїхали знову п. п. Барі й Круневич. Вони ще раз вислухали груди хворого: вода продовжувала заповнювати легені. Для полегшення мук поставили другу мушку. Услід за цим хворий одержав другу депешу з Полтави: „Батьку! Полтавці поздоровляють любого Кобзаря з іменинами й просять: утни, батьку, орле сизий! Полтавська громада".

Вислухавши її, хворий сказав: „Спасибі, що не забувають". Депеша, очевидно, потішила його. Потім лікарі зійшли вниз. Друзям, що лишилися біля нього, Шевченко сказав: „Чи не засну я, — заберіть світло!" Але хвилин через п'ять він обізвався: „Хто там?" І коли на поклик його з'явилися, то він попрохав вернути п. Барі й сказав йому: „У мене знову починається пароксизм. Як би його зупинити?" Поклали гірчичники.

О пів до 11 Тараса Григоровича відвідав М. М. Л. з одним приятелем. Вони знайшли хворого сидячим на ліжку, без світла; йому було дуже тяжко. На зауваження М. М. Л., що, може, вони його переобтяжують, Тарас Григорович відповів: „І справді так, мені хочеться говорити, а говорити трудно". Його залишили самого.

Майже всю ніч провів він на ліжку, спершись на нього руками: біль у грудях не давав йому лягти. Він то засвічував, то гасив свічку, але до людей, що були внизу, не обзивався.

О 5 год. він попрохав залишеного при ньому М. М. Л. лакея зварити чаю й випив склянку.

„Прибери ж тепер тут, а я зійду вниз".

Увійшов Тарас Григорович до майстерні, охнув, упав, і — пів до 6-ої ранку — нашого дорогого, рідного поета не стало.

З бідної кімнати небіжчика летіла вістка по Академії, ширилась далі й далі, пішла по місту, відшукуючи друзів і товаришів, завдаючи кожному рану в серце.

ПОХОРОН

28 лютого, ранком, була похоронна обідня. Тяжке, незносно - страждальне було прощання, але, не зважаючи на це, якесь відрадне почуття і свіжість віяли на душу.

Храм був переповнений. Всі по-братерському з'єднались в одному смутку, в одному зідханні до покійника, і непорушна тиша була навкруги. Тут не було лицемірства: щира любов та повага до Шевченка міцно здружили людей. Неповоротна втрата тиснула на груди оливом. Зажурені й прибиті горем наближались люди, одне за одним, до домовини, щоб над свіжим ще тілом померлого висловити його заслугу. Кожен і плакав, і радів, слухаючи з промов оцінку поета-людини.

Кожне сказане слово був готовий кожен присутній на похороні повторити голосно, — воно належало всім присутнім.

СЛОВО П. КУЛІША

„Немає з нас ні одного достойного проректи рідне українське слово над домовиною Шевченка: уся сила і вся краса нашої мови тільки йому одному одкрилася. А все ж ми через нього маємо велике й дороге нам право — оглашати рідним українським словом сю далеку землю.

Такий поет, як Шевченко, не одним українцям рідний. Де б він не вмер на великому слов'янському мирові, чи в Сербії, чи в Болгарії, чи в Чехах, — всюди він був би між своїми.

Боявся єси, Тарасе, що вмреш на чужині, між чужими людьми. Отже, ні! Посеред рідної великої сім'ї спочив ти одпочинком вічним. Ні в кого з українців не було такої сім'ї, як у тебе: нікого так, як тебе, на той світ не проводжали. Були в нас на Україні великі воїни, були великі правителі, а ти став вище всіх їх, і сім'я рідна в тебе найбільша.

ВІДВІДИНИ В ЕВРОПІ

IX

ПІДСУМКИ І ВИСНОВКИ

(Закінчення зі стор. 1-ої)

провідниками, інформують найчастіше „невдоволені".

В таких обставинах мусить витворюватись часто докраю фальшивий образ стану і ситуації. Наприклад, у Римі, в дуже відповідальному місці, ми зустрілись із запитом: чи то правда, що УККомітет уже „розлітається"? В Европі можна почути, що та чи інша газета написала або той чи інший діяч сказав таке, що їм і не снилося. Кружляє багато всіляких інсинуацій, яких ніхто не може піддержати жадним конкретним фактом, бо таких фактів немає.

Очевидно, що правда раніше чи пізніше таки випливе наверх, і тоді тим гірше для тих, хто її заперечував, приховував чи перекручував. Але, поки це станеться, в суспільній атмосфері є отруя, яку легко може вдихнути кожний, що живе активним суспільним життям.

ВИСНОВОК: Ми всі — приватні громадяни й наші установи, зокрема наша преса, мусимо подбати не тільки про те, щоб не затруювати нашої суспільної атмосфери всілякими вигадками, неперевіреними „приватними" інформаціями та вістками, але протидіяти їм. Маємо враження, що наші „публічні зв'язки", себто те, що американці називають „паблік рілейшн", — дуже незадовільні, якщо взагалі про такі можна говорити між українцями в Америці і Европі. Европейські українці краще про це дбають, бо ми все ж таки маємо частіше нагоду вітати їхніх лідерів між нами, познайомитись з ними та почути їхню думку. Ми могли б тим більше й тим легше це робити і з нашого боку. Чи ми не могли б спромогтися на те, щоб проф. Л. Добрянський, п. Й. Лисогір чи інший провідний діяч УККомітету або й кілька з них бодай раз на рік відвідували важливіші центри української діяльности і поселення в Европі? Це відноситься в не меншій мірі до нашої преси. Тоді тут і там були б інформації з першого й віроґідного джерела, а відомо, що наймудріший народ той, що найкраще поінформований.

Бо коли великим недомаганням є непоінформованість взагалі, то подвійним лихом є тенденційна і викривлена інформація, не кажучи вже про свідомо фальшовану, з якою нам тут і там приходилось зустрічатись під час коротких відвідин в Европі.

Кардинал і патріярхат

З найбільшою пристрастю дебатованою на нашому американському терені справою була справа Українського Катол. Патріярхату. Глибший і безпосередній вгляд у цю справу, крім участи в історичних урочистостях інсталяції тільки четвертого з черги українського Кардинала, був головною причиною нашої поїздки і відвідин в Европі. Коли мова про особу Кардинала та кардинальство, як і про інсталяційні урочистості, ми з'ясували наш погляд і наше відношення, як у безпосередніх повідомленнях з Риму, так і в пізніших враженнях і спостереження у цій серії статтей, не залишаючи щодо цього — думаємо — жадного сумніву.

Натомість ще деякого з'ясування і виразного становища вимагала б справа, яку в нас коротко називають „справою патріярхату".

Очевидно, що і в цьому відношенні не може бути жадного сумніву. В кожному разі, такого сумніву ніколи не мала редакція „Свободи", коли мова про мерітум справи. До речі буде пригадати на цьому місці опінію, висловлену в редакційній статті „Третя сесія Собору", надрукованій у „Свободі" з 18-го вересня 1964-го року, в якій сказано:

> „В понеділок, 14-го вересня цього року, в базиліці св. Петра в Римі почалася нова — вже третя — сесія Двадцять першого, або, як його називають з огляду на місце, де він відбувається, Другого Ватиканського Собору. Беруть у цьому Соборі участь понад 2,500 єпископів з усього світу, в тому числі й українські владики під проводом Верховного Архиєпископа, Митрополита-Ісповідника Кир Йосифа Сліпого, довголітнього совєтського в'язня... Великі надії зв'язують із цією третьою сесією Ватиканського Собору й українці не тільки у вільному світі, але, цілком певно, і на рідній землі. Є дві головні проблеми, з якими ці надії зв'язані: створення окремого патріярхату Української Католицької Церкви, що надавало б нашій церкві автономні права в рямках Вселенської Католицької Церкви та мало б рішальне значення для дальшого розвитку не тільки нашої церкви, але й для наших загально-національних аспірацій. Друга надія — це можливість відповідного зближення між нашими Католицькою і Православною Церквами в дусі того ж замирення і співпраці, що характеризує перебіг дотеперішніх нарад... Очевидно, в усіх цих справах існує багато всіляких комплікацій, і їх міг мати на увазі Папа Павло УІ, як напередодні цієї сесії перестерігав перед завеликими надіями на кінцевий вислід Собору..."

Становище ясне і недвозначне, а пізніші події його тільки потвердили. Ми не думаємо також, що хтонебудь міг би зайняти до цієї справи інакше становище, отже у нас, практично, не могло бути жадної іншої „справи патріярхату", як тільки задушевне бажання його мати.

Однак ця справа виникла, чи радше її видвигнено акцією організування підписів у користь створення патріярхату.

Сьогодні зайво було б входити в ґенезу і подробиці тієї акції та створені нею комплікації, бо плутанина і пристрасті ще не цілком проминули. А в тім, це не належить до нашої сьогоднішньої теми.

Наше бажання: на підставі власних і безпосередніх вражень та спостережень, в більшості базованих на фактах, з'ясувати коротко справу патріярхату та поробити відповідні практичні висновки.

1. Патріярхальне організаційне завершення Української Католицької Церкви має вітальне значення не тільки з чисто церковного погляду, але й в комплексі змагання до національно-державного передрішення і самобутности українського народу. Так її і треба трактувати. Підкреслюємо це, бо тут і там у нас можна почути, що актуалізація цієї справи може викликати всілякі комплікації чи то для Ватикану, чи для будь-кого іншого. Це не може служити за аргумент. Усі наші змагання викликають для когось комплікації — не тільки для наших ворогів, але й для наших приятелів. Чи мали б на це зважати і до цього достосовуватись? В жадному разі! Наші бо „комплікації" для них в хвилевій коньюнктурі є нічим у порівнянні з неволею, в якій перебуває наш народ.

Але це також не значить, що ми в кожній справі маємо йти на ножі не тільки з ворогами, але й з приятелями. Тому справа такту і тактики може мати рішальний вплив на успіх наших змагань.

2. Наскільки можна було зорієнтуватись в Римі, подібно відноситься до цієї справи й кардинал Йосиф Сліпий. Справа також у тому, що всі ті нові досягнення для Української Католицької Церкви та українського народу в рямках Вселенської Церкви, свідками яких ми були в останніх двох роках, зокрема найменування Митрополита-Ісповідника Йосифа Сліпого на патріярхорівного Верховного Архиєпископа та наділення йому почести Кардинала, нерозривно зв'язані з його особою. Наше враження і спостереження в Римі було таке, що Кардинал, здаючи собі справу із проминальности людського життя на цьому світі, має найбільше бажання, щоб ці признання та вивищення для Української Католицької Церкви і для нашого народу, здобуті його довголітніми жертвами й терпіннями і його — як це ствердив Папа Павло УІ — непохитною відданістю Христовій вірі, щоб ці признання і вивищення міцно закріпити в непроминальній установі, за яку він уважає та якою може бути саме створення Українського Католицького Патріярхату. Навряд чи хтонебудь з нас міг би думати інакше й інакшого бажати.

3. Фактом є, що на справу створення Патріярхату є деякі розбіжності в поглядах, не щодо самого патріярхату, як такого, але щодо всіляких „обставин". Наскільки ми могли зорієнтуватись, із цих розбіжних поглядів на „обставини", при принциповому однодумності щодо самої установи Патріярхату, могла б вийти тільки користь, але під умовою, що „діялог" у цій справі буде обмежений виключно малим гуртом найбільш компетентних знавців проблеми і не буде предметом пристрасної і — як часто буває між лаїками — нісенітної публічної дискусії. Така дискусія ні до чого не доводить, нічого не вносить, нічим не вияснює справи.

Навпаки, вона її тільки ускладнює. Висновок ясний: зняти цю справу з публічної, некваліфікованої дискусії і залишити виключно „діялогові" між кваліфікованими знавцями проблеми.

4. Якщо будь-коли в нашій історії була нагода здобути патріярхальне завершення організації Української Католицької Церкви, то вона є сьогодні. І найбільшим, найсильнішим аргументом у користь тієї справи є — думаємо — кардинал Йосиф Сліпий, живе уосіблення героїчної відданости Христовій вірі та її ісповідання. Наскільки можна було спостерегти під час інсталяційних урочистостей, кардинал Сліпий має неперевершений авторитет і прихильність Папи та „Ватикану". Було направду не тільки зворушливим, але й пророчистим привітання Папи з нашим Кардиналом під час пам'ятної авдієнції 25-го лютого. Не можна було не завважити, що коли кардинал Сліпий підходив до мікрофона, щоб виголосити свою промову, Папа зробив рух, наче б хотів устати зі свого трону і піддержати Кардинала, як він ішов по сходах. А промова Папи говорить сама за себе. Висновок знову логічний: наша єдність у повній підтримці для кардинала Сліпого є вітальною для здійснення його задумів і плянів.

5. Така єдність більше, ніж можлива при розумному поступуванні в нашій суспільності. Не кардинал Сліпий, не інші з наших Владик і не „справа патріярхату", а тільки і головно деякі з наших загорільців натворили „ворогів" Кардинала і „справи патріярхату". Можна було за голову взятись, читаючи недавно в одному інтервю — без подання будь-якого факту — скільки то „ворогів" має кардинал і Патріярхат! Думаємо, що менше факти і менше дійсність, а більше власне така акція таврування всіх і вся ворогами Кардинала і Патріярхату створювала згадану вже раніше „затруєну атмосферу", викликала враження якогось страшного роздору, що й мало свій відгомін у виступах і Кардинала і Папи під час відомої авдієнції в словах: „Убі ест конкордія, ібі ест вікторія".

Очевидно, що було б несправедливо всю вину за такий стан звалювати на поодиноких людей чи на якусь групу в нашій суспільності. Кожний з нас має в цьому частину вини і відповідальности. Цю справу знаменито — думаємо — з'ясував нам у розмові один із наших Владик, відкликаючись на церковні закони. Прогріху допускається не тільки та людина, що зробила зле, але й та, що не зробила добре.

Так, думаємо, і з нами всіми: одні зробили зле, а інші не зробили добре. Висновок знову ясний і той самий: зняти цю справу з торгів на публічному базарі, натомість однодостайно, серцем і душею, словом і ділом дати кардиналові Йосифові Сліпому, Ватиканові і світові доказ нашої щирої спонтанної підтримки для Кардинала.

6. У нашому поступуванні дехто з нас забуває, що одного авторитету в Церкві ніколи не можна дійсно піддержати валенням інших авторитетів, що нікого не можна звеличати плюгавленням другого. Наша відданість Христовій Вірі і Церкві, про яку з такою зворушливістю говорив Папа Павло УІ, мавши на увазі кардинала Йосифа Сліпого, починається від нашої активности і жертвенности в нашій парафії, вона включає нашу пошану і наш респект до нашого пароха, нашого безпосереднього єпископа, нашого митрополита і до всієї ієрархії. Якщо між нею є розбіжності поглядів чи суперечності думок, нехай вони самі собі їх вирівнюють і полагоджують, як це бувало в минулому. Наша інтервенція не тільки не полагодить справи, але, навпаки, може її тільки загострити зі шкодою для всіх, зі шкодою для Церкви.

7. Відношення між українцями католиками і православними належить до найбільш вітальних справ українського народу. Започаткований Ватиканським Собором екуменічний рух у світі має, можливо найбільш історичне значення не тільки для Церков, але й для співжиття між народами і націями. Під час інсталяційних урочистостей в Римі не можна було спостерегти жадної акції, не можна було почути ані одного слова, яке могло викликати будь-яке застереження збоку православних українців. Цілком навпаки. Навіть багато разів цитована фраза в промові Папи під час авдієнції української делегації про невгнутість крдинала Сліпого у відданості Христовій вірі — а не, скажімо, Католицькій Церкві чи Апостольському Престолові, мала свою вимову. І коли у нас в останніх місяцях були протилежні до цієї тенденції виступи, то знову ж такі до цього причинились своїми виступами більше чи менше некомпетентні або пристрасні одиниці.

Хто з українських католиків говорить сьогодні про „навертання" православних, хто заперечує їм таке саме право, як його бажає для себе, той не поступає згідно з духом Вселенської Церкви і нікому не приносить жадної користи.

8. Усюди в наших осередках у Римі, між усіми нашими Владиками, монашими чинами і вірними, ми спостерегли ясну й недвозначну тенденцію повного примирення в наших церковних справах під знаком цього цитованого вже „Убі ест конкордія, ібі ест вікторія". Ми певні, що при крихітці доброї волі у кожного з нас та при мудрому поступуванні ми можемо це легко досягнути, бо й всі ці суперечності, які, здавалося б, у нас існують, дрібні і поверховні, тільки роздуті і до безконечности перебільшені. Маємо не тільки враження, але й конкретні факти на те, що цей благословенний зворот у нашому суспільствівже почався, почався в Римі під час інсталяційних урочистостей, він замітний між усіми і можна що, дай Боже, він т сподіватися, що, дай Боже, він незабаром завершиться. Наша внутрішня згода буде нашою найбільшою перемогою, а за нею прийдуть й інші!

(Закінчення в наст. числі)

● **Лорд Евон, колишній британський прем'єр Антоні Іден,** закинув Ф. Д. Рузвелтові, що той поводився „безскрупульно", як президент ЗДА під час останньої світової війни. Іден був тоді британським міністром закордонних справ. В останньому томі своїх споминів він таврує закинув Ф. Д. Рузвелтові, що смні умови з Совєтами, про які Рузвелт не інформував своїх союзників, Британію ані Китай.

Ольга Мак

ВОНО ЗНОВУ ОЖИВАЄ

СЦЕНА НА ОДНУ ДІЮ

(7)

ТАРНОВСЬКА: Кажу до того, що вас тягне якраз до тих людей, яких ви самі, як оце тепер сказали, за людей не вважаєте.

ШЕВЧЕНКО: Це ви до моїх невдалих залицянь п'єте?..

ТАРНОВСЬКА: Не лише до залицянь, а взагалі. Але хоч би й до залицянь: та ж вас усі знайомі й приятелі проти Ликери, чи як вона там, остерігали.

ШЕВЧЕНКО *(помовчавши, зідхає. Сумно)*: Лихо моє, кумасю в тому, що я спочатку кожну людину за янгола й приятеля вважаю. Таке вже моє серце сліпе зроду вдалося. Але що мене до людей негідних тягне — це неправда. Коли переконаюся, що людина негідна, — поли од неї врізаю! Як от і з Ликерою, чи якими іншими було.

ТАРНОВСЬКА: Від однієї вріжете, а до другої прилипнете.

ШЕВЧЕНКО: Бувало, правда. Та тепер уже кінець! Отак і згину бурлакою безпритульним.

ТАРНОВСЬКА *(жартівливо)*: Скільки разів уже отак зарікалися?

ШЕВЧЕНКО *(сумно усміхаючись)*: Не раз, правда. Та тепер уже таки годі! Остигло серце.

ТАРНОВСЬКА: О! А ви ж теперісінько казали, що оженитесь із простою, недрюкованою і . . . молодою.

ШЕВЧЕНКО *(махає рукою)*: Та то так . . . Уже й сам не знаю, що говорю. . . *(Показує довкола)*: Упікся мені оцей берліг, оця пустка, від якої домовиною смердить. Часом така нудьга нападає, що хоч вішайся! . . Та ось я вам . . . *(Шукає на столі поміж паперами.)* Ось я тут собі недавно такого віршика написав . . .

(Тарновська бере аркуш паперу, якого їй подає Шевченко. У двері стукіт.)

ШЕВЧЕНКО: О! Ще гості! . . Заходьте!

Ява VII.

ПРАЧКА *(з вузлом білизни. Голос плаксивий, облесний і різкий. Увійшовши, вона з-за паравану не зауважує гості)*: Здраствуйте, барин хороший! Це я, Марфа. Сорочечки своєму батенькові рідненькому принесла, щоб узавтра, в суботу, чистенькі мав. Попрала, попрасувала, котрі ґудзики пообривалися — попришивала і принесла. Від ранку прасувала. Не посохло добре, то я його прасочкою і досушила. Напрацювалася — рук не чую . . .

(Почувши голос прачки, Шевченко виявляє велике заклопотання й мацає себе за всі кишені. Під час монологу прачки між ним і Тарновською відбувається також коротенька розмова.)

ШЕВЧЕНКО: Прачка. Вибачайте, кумасю, мушу моє бурлацьке хазяйство доглянути.

ТАРНОВСЬКА: Ідіть, ідіть . . .

(Тепер прачка хоче бачити, хто є в Шевченка, і виходить за параван. Але Шевченко спішить до неї, загороджує собою Тарновську, обертає прачку за плечі в напрямі дверей на антресолі й підштовхує. При тому далі шукає по кишенях і чухає заклопотано потилицю.)

ШЕВЧЕНКО: Спасибі вам, Степанівно, спасибі . . . Ходімо ж нагору . . .

ПРЯЧКА *(стараючись обернутися назад)*: Та ще мій старий каже: „Ти, Марфо . . ." *(Далі голоси на сходах.)*

Ява IX.

ТАРНОВСЬКА *(Враз охляла, сидить, спустивши руки, в одній з яких тримає аркуш з віршем. Потім починає гірко сміятися)*: Чудно йому, що я пари собі не знайшла! . . Він би, бачите, хотів, щоб я закохалася в такого, як він, — і він би тоді по-по-смі-яв-ся! . . Нічого, крім сміху, для мене не знайшов би, бож я не покоївка і не наймичка, що кабанові в саж їсти носить . . . Я . . . я . . . *(Вибухає риданням, але скоро опановує себе й встає)*: Ще чого бракувало — зрадитися, щоб він . . . по-по-смі-яв-ся! . . Ох, Господи! . . Не нарікаю на Тебе, що вісімнадцять років страждаю від цього безплідного кохання, але тільки прошу: дай мені сили витримати з цією таємницею до кінця! . . *(Стріпується, витирає очі, кілька разів глибоко видає повітря і врешті береться читати. Спочатку помалу й неохоче, а потім з відчуттям і розумінням)*:

Якби з ким сісти, хліба з'їсти,
Промовить слово, то воно б,
Хоч і якнебудь на сім світі,
А все б таки якось жилось.
Та ба! Нема з ким. Світ широкий,
Людей чимало на землі . . .
А доведеться одиноким
В холодній хаті кривобокій
Або під тином простягтись . . .
Або . . Ні, треба одружитись,
Хоча б на чортовій сестрі!
Бо доведеться одуріти
В самотині . . .

(На сходах чути голос прачки, і решту вірша Тарновська читає мовчки.)

ЖІНКИ КОМУНІСТИЧНИМИ ПАРТИЗАНАМИ

Під час боїв з комуністичними партизанами у південнов'єтнамській провінції Кієн Гіанг узято в полон також декілька жінок, що виконували ролю зв'язкових, медичних сестер і пропаґандисток. На фото: південнов'єтнамський вояк переслухує схоплених у полон жінок.

Марія Квітковська — директором Суспільних Порад в Інтернаціональному Інституті в Дітройті

Дітройт. — Найбільший щоденник в Дітройті „Дітройт Нюз" в недільному числі з 14 березня приніс статтю пера Джеймса К. Андерсона із знимкою про пані Марію Квітковську з приводу її іменування директоркою департаменту відділу суспільних порад в Інтернаціональному Інституті метрополії Дітройту в Мишиґені.

Позиція директора Суспільних Порад (Casework Department) при Інтернаціональному Інституті в Дітройті є тим важлива, що по-перше Інтернаціональний Інститут у Дітройті є другою щодо величини й важливости праці такого роду установою в ЗДА, після Інституту в Сан Франсіско, а по-друге, з послуг цього Інституту користали і користають і тисячі українців, на рівні з іншими національностями. Інтернаціональний Інститут допоміг своїми порадами й безпосередніми заходами влаштуватися на працю не тільки великому числу нефахових робітників, але й багатьом нашим фаховим силам. В цій праці Інституту ім'я п-і Марії Квітковської є одним із найбільш відомих не тільки серед українців метрополії Дітройту, але й серед не-українців, бо говорить вона плинно сімома мовами, тому найбільший контингент „безязичних" спрямовувалося до неї. Дітройтський Інститут може бути гордий і тим, що він зайнявся щиро Капелею Бандуристів ім. Т. Шевченка і мав у цьому напрямі великі успіхи: Капеля могла вдержатися як професійна одиниця, а численні бандуристи були влаштовані на працю.

Але вернімся до п-і Марії Квітковської. Вона є родом із Чернівців, Буковина, і закінчила студії романістики (італійська і французька мови) на філософічному факультеті чернівецького університету. Вона коротко вчила мови в Чернівцях, бо друга світова війна не дала їй на це можливостей. Після війни, викладала мови (французьку і німецьку) в гімназії і в Торговельній Школі в Ауґсбурґу, Німеччина.

Прибувши до ЗДА в травні 1949-го року, вона працювала в фабриці, потім була прибиральницею, а в 1951-му році дістала працю в Інтернаціональному Інституті. Тодішня директорка Суспільних Порад, панна Гелен Дей, „відкрила" в ній талан бути доброю працівницею суспільної служби. Вона занехала тоді нострифікацію свого вчительського диплому і, діставши 1953-го року дві стипендії (Східно - Европейського Фонду Фундації Форда та Юнайтед Коммюніті Сервісес) записалася на студії Суспільної Служби.

Після цього п-і Квітковська працювала в кількох інших агенціях Суспільної Служби в Дітройті, а 1959-го року стала інструктором для студентів - практикантів в ділянці студій Суспільної Служби при Державному Університеті Вейн у Дітройті й Університеті Мишиґен в Енн Арбор біля Дітройту.

В жовтні 1964 року була вона іменована виконуючим обов'язки директора, а в січні 1965 року директором Суспільних Порад в Інтернаціональному Інституті метрополії Дітройту. Пост директора департаменту Суспільних Порад дасть п-і Квітковській можливість не тільки і далі допомагати потребуючим порадами, але й виявити повну ініціятиву в напрямі удосконалення цієї такої важливої ділянки суспільної опіки.

Департамент Суспільних порад при Інтернаціональному Інституті в Дітройті складається із сімох фахових сил (з університетськими дипломами магістрів суспільної служби) і секретаріяту. В теперішній позиції п-і Квітковська стоїть на чолі цього департаменту, наглядає над працею і діяльністю працівників і держить контакти з різними установами і організаціями Суспільної Служби: школами, захистами і шпиталями, університетами і великими індустрійними центрами, які морально уможливлють висококваліфіковану службу для етнічних груп Метрополії Дітройту.

Пані Квітковська є членом американських професійних організацій (Національна Асоціяція Суспільних Працівників; Академія Реґістрованих Суспільних Працівників) англійського Королівського Т-ва Здоров'я в Англії, а також виконує провідну ролю в українському еміґраційному житті. Вона є довголітньою головою Головної Управи Українського Золотого Хреста в ЗДА, містоголовою Світової Федерації Українських Жіночих Організацій, входить у склад Політичної Ради УККА та є членом ряду інших українських установ. Вона є членом 175-го Відділу УНСоюзу в Дітройті.

В. Ч.

Студентська Зустріч Міннеаполіс-Вінніпеґ

20-го лютого українські студенти університетів Міннесоти і Манітоби відбули зустріч при співучасті українського громадянства Міннеаполісу і Сейнт Полу.

Моттом зустрічі були такі слова: „Ой збирайтеся панове молодці, та весь нарід молодий", а далі сказано в програмі: „Ми віримо, що немає нічого кращого, як зустрічі молоді, яка шукає шляхів до найкращого самоздійснення. Тож зустрічаймося частіше, українські студенти вільного світу, піддержуймо дружбу між собою і скріплюймо зв'язки ідей і культури та ширім добре ім'я українського студентства між вільними народами заходу".

Програма зустрічі складалася з концерту Союзу Українських студентів Канади при Манітобському Університеті (Альфа-Омеґа, Обнова, Іларіон) та товариського вечора з танцями.

Гостинний концерт пісні, музики і танків відбувся у по береги виповненій шкільній авдиторії при церкві св. Константина в Міннеаполісі.

Концерт відкрито піснею М. Гайворонського „Живи, Україно" у виконанні хору студентів (студ. Андрій Береза-голова) під дириґентурою Юрія Гнатюка і музичному супроводі студ. Вірляни Кисілевської.

З привітальним словом від українських студентів Міннесоти виступив президент громади студ. Андрій Бринь. Привітавши гостей з Канади та понад 500 осіб місцевих громадян п. Бринь представив присутнім президента УСК-у Університету Манітоби студ. Любомира Жилу. Пан Жила в своїх словах підчеркнув потребу таких зустрічей нашої молоді, бо це спричиниться до кращого пізнання самих себе і допоможе краще репрезентувати український нарід та його культуру перед народами вільного світу.

Після привітів студентський хор гарно проспівав дві пісні „Ой на горі та женці жнуть" аранж. О. Кошиця та „Марш" І. Недільського, а студ. В. Кисілевська по листецьки виконала на фортепіяні „Хорал" В. Барвінського та „Полонез" Ф. Шопена. Останньою точкою першої частини концерту був сольоспів студ. Оксани Онуфрійчук при музичному супроводі студ. Олега Левицького. Солістка обдарована милим голосом ніжно виконала дві пісні „Гетьте думи" Я. Степового та „Хмари" Я. Лопатинського. Всіх виконавців присутні нагородили гучними оплесками.

Другу частину концерту відкрито виступом хору, який відспівав дві пісні М. Лисенка, а танцювальна група під керівництвом студ. Марійки Процюк, Ярослава Каптія і Володимира Білозора виконала ряд народних танків.

Мило було бачити з яким ентузіязмом і запалом ця молодь, що вже виросла на неукраїнському ґрунті, виконувала старі українські танки як „Дівчина по гриби ходила", „Гони вітер", „Запорожець", „Коломийка".

Сольоспівом Оксани Онуфрійчук і виступом хору, що виконав „Чи ми ще зійдемося знову" М. Людкевича і народну пісню „Сусідка", закінчено цей милий студентський вечір.

Присутні ще раз нагородили учасників бурхливими оплесками і багато з них перейшло до іншого приміщення, де до пізньої ночі відбувалася забава з танцями.

Організатори зустрічі осягнули намічену ціль, всі учасники задовільно вив.язалися зі своїх завдань.

Признання належиться студентам обох університетів, зокрема їх президентам, студентам Бриневі і Жилі.

Старше громадянство великою участю в цій зустрічі доказало, що йому доля українського студентства не є байдужою.

Помічалося задоволення і гордість за тих, що завтра мають перебрати керму нашого життя у вільному світі.

Від себе це громадянство охоче дасть піддержку до дальшої праці для піддержання дружби між собою, скріплення зв'язків та ширення доброго українського імени між народами світу.

Д-р Михайло Козак

● **Південно - африканський уряд заборонив не-білим** іти на заповіджені на великому грищі недалеко Йоганнесбурґу міжнародні футбольні змагання. Адміністрація тих ігрищ дуже стурбована тим новим біло-расовим розпорядком уряду Ферверда, не тільки з принципових, але й правничо-грошових причин.

● **Конґолійські ліві партизани дістають зброю** з сусідньої Танзанії почерез озеро Танґаньїка. Західні обсерватори в Конґо стверджують, що конґолійський уряд потребує тепер особливо цілу фльотилю швидких стежних моторових човнів, озброєних скорострілами й гарматками, щоб переловлювати нічних пачкарів зброї озером.

● **Марокко призначило першу жінку-арабку** на свого амбасадора в Британії. Те становище дістала княжна Лалла Аїха, найстарша сестра короля Гассана II. 36-річна княжна була віддавна лідеркою емансипаційного руху марокканських жінок. Вона одружена і має двоє дітей.

Збори Відділів Українського Народного Союзу

НЕДІЛЯ, 28-го БЕРЕЗНЯ 1965 р.

ОМАГА, Неб. Річні Загальні Збори Т-ва Карпати — 356 Відд. в год. 3:30 по пол. в церковній домівці. На порядку дня: звіти Управи та вибір нової на 1965 рік. — М. Депа, гол., О. Продивус — секр.

НЕДІЛЯ, 4-го КВІТНЯ 1965 р.

СИРАКЮЗИ, Н. Й. Місячні збори Т-ва Укр. Січ — 39-ий Відд. в год. 3-ій по пол. в малій залі УНДому. Збирання членських вкладок — субота: від год. 7-10 веч., неділя: від год. 12-3 по пол. Проситься членів взяти участь у зборах. — Управа.

ТАРЗАН, ч. 5407. Король глузує . . .

Жахом пройняті білі люди зрозуміли, що вони призначені на жертву м'ясоїдній рослині.

— Гляньте тепер! — глузував король. — Я дам Арбові на скріплення апетиту!

Тонкий зажерливий вусик негайно схопив неживого оленя і проковтнув. —